

Ur Offensiv

Per-Åke Westerlund

Den kinesiska revolutionen 1949: Lärdomar för idag

På senare år har kapitalister från hela jorden skyndat till Kina på jakt efter de superprofiter som erbjuds av den "kommunistiska" regimen. Detta i skarp kontrast till revolutionen för 55 år sedan, när imperialism och kapitalism kastades ut ur landet.

Dagens kapitalister vill tona ner det faktum att 1900-talet var ett århundrade av masskamp, krig och revolutioner i Kina. För att svara på kapitalisternas propaganda, måste klassmedvetna arbetare och ungdomar studera och återupptäcka lärdomarna från 1949 års revolution och den regim som etablerades.

Två grundläggande faktorer gjorde den första halvan av 1900-talet till en period av revolution och kontrarevolution internationellt. Den grundläggande, objektiva faktorn var det kapitalistiska systemets extrema dödläge och kris, som ledde både till stora klasstrider och till två världskrig. Det andra, subjektiva, skälet var den segerrika ryska revolutionen 1917 med Lenin, Trotskij och bolsjevikpartiet i ledningen för arbetarklassen. I Kina bidrog detta till att skapa förutsättningar där det kinesiska kommunistpartiet (KKP) kunde ta makten bara 28 år efter att det grundats.

Imperialismen

en första kinesiska revolutionen ägde rum 1911, när den kollapsande Manchu-dynastin ersattes av en republik, vilken två år senare ersattes av en militärdiktatur. Så sent som 1820 stod det tusenåriga imperiet för 30 procent av världens produktion (BNP). Men under andra halvan av 1800-talet kunde Kina inte längre stå emot trycket från världskapitalismen. Imperialistmakter som Japan, England, Ryssland, Frankrike och Tyskland erövrade bitar av Kina i sin globala kapplöpning för strategiska positioner, billig kolonial arbetskraft och råvaror.

Den ryska revolutionen gav en enorm impuls till masskamp och radikalisering internationellt. Den nya Kommunistiska Internationalen (Komintern), i kontrast till de gamla socialdemokratiska partierna, väckte förhoppning om koloniala revolutioner, där arbetare i de utvecklade kapitalistiska länderna skulle strida sida vid sida med de förtryckta arbetarna och de fattiga i kolonierna.

I Kina uttrycktes detta genom 4 november-rörelsen 1919, som framför allt engagerade studenter. 4 november-rörelsen attackerade både imperialistiska intressen och urgamla traditioner, inklusive konfucianism. En annan radikaliserande faktor var den utbredda besvikelsen över utgången av 1911 års revolution. Alla stora frågor – jordreform, imperialistisk exploatering, Kinas enande – hade förblivit olösta. Nationalistpartiet Kuomintang (Guomindang, KMT), vände sig till den ryska revolutionen för stöd och inspiration. Liksom i Indien samma period, betydde dessutom arbetarklassens utveckling ankomsten av en ny ledande kraft i kampen.

Stalinismen

Men i Ryssland på 1920-talet började Stalins konservativa byråkrati konsolidera sin makt. Stalinismens framväxt i Sovjetunionen baserades på arbetarklassens nederlag internationellt,

framför allt i Tyskland; en tillfällig stabilisering av världskapitalismen 1923-29; samt Rysslands underutveckling, som hade förstärkts av ödeläggelsen från världskriget och imperialismens militära interventioner efter revolutionen.

I detta skede var Stalins inkompetenta order till kommunistpartierna internationellt ännu inte ett medvetet svek, utan speglade hans totala brist på förståelse för den ryska revolutionens lärdomar. Detta i tydlig kontrast till Leo Trotskij, som ledde revolutionen 1917 tillsammans med Lenin. Trotskij organiserade vänsteroppositionen i det ryska kommunistpartiet, och försvarade marxismen i debatterna och kampen i Sovjetunionen och internationellt. Det Stalin prioriterade, sammanfattat i ”teorin” om ”socialism i ett land”, var att stabilisera makten i Ryssland – dvs hans egen härskande grupps position – snarare än att sprida revolutionen till andra länder.

En av de viktigaste debatterna på 1920-talet handlade om den kinesiska revolutionen 1925-27, i många avseenden en klassisk arbetarrevolution, som krossades av en blodig kontra-revolution. Nederlaget, som släckte många sovjetiska arbetares hopp, bidrog till att Stalins nationalistiska och konservativa fraktion definitivt kunde besegra vänsteroppositionen. Trotskij utslöts ur partiet och deporterades till Alma Ata i Centralasien.

”Ledande rollen”

Stalins linje 1925-27 var att den ledande rollen i den kinesiska revolutionen tillhörde KMT, som representerar den kinesiska borgerligheten. Stalin trodde att en borgerlig-demokratisk revolution ledd av KMT stod på dagordningen i Kina. På denna grund gick KKP samman med KMT i vad som kallades en ”allians inifrån” och ledaren för KMT, Chiang Kai-shek, bjöds in till Moskva för att delta på möten med Komintern. På grund av det ökande tempot i klasskampen, växte KKP snabbt (från 300 medlemmar 1923 till 58 000 1927) och 1926 blev Mao Tse-tung (Mao Zedong) från KKP – den mest entusiastiske förspråkaren av KKP-KMT-alliansen – vald till suppleant i KMT:s verkställande utskott. KMT fick generösa ekonomiska bidrag från Moskva, liksom vapen och militär träning.

Borgerligt demokratiska uppgifter

Trotskij höll med om att den borgerliga revolutionens uppgifter var i direkt fokus i Kina, särskilt jordfrågan. De rikaste 10 procenten ägde 70 procent av den odlade marken. Men han påpekade också att markägarna i Kina till en stor del var borgarklassen i städerna. De fattiga böndernas kamp för jord var därför en kamp mot borgarna och, oundvikligen, KMT. Bönderna som klass kan inte föra en oberoende kamp till seger, och därför var det arbetarklassens ansvar att leda denna revolution. För att utveckla Kina behövde imperialist-monopolen konfiskeras, vilket ytterligare underströk arbetarnas och borgarnas skilda intressen.

Baserat på erfarenheterna av ryska revolutionen, visade Trotskij att borgerligheten inte skulle kunna genomföra någon av de nödvändiga reformerna och att arbetarna, med stöd av bönderna, kunde ta makten. Detta skulle inte av sig självt skapa förutsättningar för socialism, men det skulle ge en väldigt stark impuls till världsrevolutionen som behövdes för att utveckla ett socialistiskt samhälle.

Revolutionen 1925-27

Den kinesiska arbetarklassen var huvudkraften i revolutionen 1925-27, med rader av ockupationer och masstrejker. Kampen riktades i första hand mot superexploatering, inte minst i företag ägda av utländska kapitalister. Detta skrämde KMT:s ledarskap, vilket 1925

var beroende av att brittiska trupper attackerade arbetarna. Stora bondeaktioner för att ockupera jord följde arbetarnas exempel. På alla revolutionens centrala frågor var KMT:s intressen diametralt motsatta massornas behov. Men Stalin och byråkratin i Moskva förlöjligade Trotskijs varningar om KMT:s kontrarevolutionära karaktär. Istället för Trotskijs råd till KKP att kämpa för arbetarnas oberoende ledarskap för kampen, var partiet – i stil med mensjevikerna i Ryssland 1917 – totalt undergivna KMT.

I mars 1926 massakrerade Chiang Kai-sheks trupper strejkande arbetare i Kanton och etablerade en militärdiktatur. Men nyheter om detta dåd tystades ner inom Komintern – KMT hade tidigare samma månad blivit en ”sympatiserande sektion”. Ett år senare, i april 1927, attackerades obeväpnade arbetare i en generalstrejk i Shanghai av Chiang Kai-sheks trupper. Dessförinnan hade 800 000 arbetare i massdemonstrationer och strejker tagit kontroll över staden. Men KKP hade gått med på Chiangs order att skicka bort trupper som var lojala med arbetarna. Tusentals kommunister dödades i vad som markerade kontrarevolutionens seger. I juni samma år begick utbrytningen ”Vänster-KMT” – till vilken Stalin och KKP överförde sina illusioner – en liknande massaker i Wuhan. Totalt dödades 35 000 KKP-medlemmar 1927. På grundval av arbetarklassens nederlag bildade KMT, finansierat av kapitalister och beväpnat av imperialismen, en ny regering i Nanking.

Den blodiga utgången av denna förlorade revolution skulle forma händelserna i Kina ända fram till revolutionen 1949. Efter Shanghai-massakern låtsades Stalin som om inget hade hänt och manade till nya väpnade uppror. För att dölja den katastrofala verkligheten, beordrade han ett meningslöst uppror i Kanton att sammanfalla med öppnandet av Kommunistpartiets kongress i Sovjetunionen i december 1927 – samma kongress som uteslöt Trotskij och vänsteroppositionen. Upproret blev kortlivat och alla 6 000 tillfångatagna från denna ”Kantonkommun” dödades av KMT. Inte förrän sommaren 1928 erkände Komintern sig besegrad i Kina, och la skulden på KKP-ledarnas axlar. Framför allt anklagades Che Tu-hsiu, som faktiskt sedan 1926 hade varit emot sammanslagningen med KMT och senare blev en ledare för den kinesiska vänsteroppositionen.

Mao vänder sig till bönderna

De återstående KKP-ledarna vände därefter ryggen till städerna och arbetarklassen. Trots fortsatt retorik om en allians av arbetare och bönder, låg hela deras betoning nu på bönderna och landsbygden. Klasskamp mot kapitalism gav vika för bygget av en bondearmé, Röda Armén. KKP argumenterade att KMT-diktaturen gjorde det omöjligt att organisera bland stadsarbetarklassen.

Under den följande perioden, 1927-33, var KKP i praktiken isolerat från Sovjetunionen. Stalin hade ingen lust att bli påmind om nederlaget, och KKP fick ”hjälp” från Ryssland, observerade USA-journalisten Edgar Snow, som träffade Mao Tse-tung och KKP-ledarna många gånger på 1930-talet. Vad beträffar KKP, sa Mao redan 1931 att ”utländska modeller måste avvaras”.

Detta var inte en avgörande brytning med stalinismen, utan snarare det första steget mot en inhemsk variant av stalinism. KKP behöll stalinismens huvudingredienser: a) nationalism, b) en ”tvåstegsteori” om revolutionen, c) att eftersträva folkfronter (allianser med kapitalistpartier) och d) en regim av byråkratisk centralism inom partiet. När debatten om ”socialism i ett land” började 1924, hade Trotskij förespätt den internationella kommunistiska rörelsens nationella degenerering om Stalins ”teori” antogs.

Bondesovjet

För att fortsätta utnyttja den ryska revolutionens anseende, bröt Mao aldrig formellt med Stalin eller Moskvas ”marxism” före 1949. Som Edgar Snow påpekade, hade ryska revolutionen och Sovjetunionen ”troligen gjort djupare intryck på det kinesiska folket än alla kristna missionärers inflytande tillsammans”. På 1930-talet var KKP:s nya linje att bygga en ”sovjet” i regionen Kiangsi (Jiangxi). Snarare än en verklig sovjet – ett demokratiskt aktionsråd – var detta ett stort landområde som kontrollerades av en KKP-ledd armé av bönder och före detta bönder.

Allteftersom den utvecklades, fick ”sovjeten” sina egna ”universitet”, ett tryckeri med 800 arbetare, en teater etc. De fattiga bönderna fick jord och deras ofta stora skulder ströks. Denna episod – driften av en ministat – skulle erbjuda ovärderlig administrativ erfarenhet för många KKP-ledare när de kom till makten två decennier senare.

KMT försökte först svälta Kiangsi-”sovjeten” ur existens, sedan utrota den militärt. Det första angreppet, med upp till 200 000 soldater, blev förödmjukande besegrat av Röda Armén. Först i femte försöket, 1933, med en miljon trupper, lyckades KMT slutligen besegra Röda Armén. Totalt dog en miljon i Kiangsisovjeten.

KMT i allians med imperialismen

Som Trotskij hade förutsagt, kunde inte den nya KMT-regeringen genomföra den borgerliga revolutionens uppgifter. Chiang Kai-shek lämnade tillbaka jord till jordägarna efter att ha besegrat Kiangsisovjeten. Han kunde inte ena nationen, utan lämnade lokala krigsherrar i styret av många regioner. Statens ekonomiska roll var att berika KMT-ledarna och slösa bort halva statsbudgeten på militärutgifter.

Trots sin nationalistiska retorik, erbjöd KMT ingen verklig opposition till imperialismen. Kapitalismen i Kina dominerades på den tiden av imperialismen (USA, England, Frankrike m fl), med långa arbetstider, militär disciplin på arbetsplatserna, underbetald kvinnlig arbetskraft, höga olyckstal – det finns slående likheter med dagens situation. 1936 transporterades 40 procent av all kust- och flodfrakt under brittisk flagg. Hälften av järnvägarna drevs under imperialistisk kontroll.

I september 1931 invaderade Japan Manchuriet och etablerade marionettregimen Manchukuo. Imperialismen i Kina var öppet rasistisk, och använde apartheidregler mot kineserna. Kapitalistiska kommentatorer som avfärdar revolutionen 1949 som en avvikelse – alltså att kapitalism är sakens naturliga ordning – förklarar aldrig i detalj fakta om det kapitalistiska Kina på 1930-talet.

Den långa marschen

Efter förlusten i Kiangsi, i oktober 1934, gav sig KKP-ledarskapet iväg på den berömda långa marschen. Detta var en 370 dagar lång reträtt, en 10 000 km lång marsch med ”en skärmytsling varje dag, en fullskalig strid varannan vecka”, enligt den franske Kinaexperten Lucien Bianco.

Av 90 000-100 000 deltagare var det bara 7 000-8 000 som överlevde den långa marschen och kom fram till Yenan i Shensiprovinsen. Det otroliga hjältemodet i den långa marschen etablerade Mao Zedongs ledarskap över KKP och Röda Armén framför diverse rivaler sponsrade av Stalin och Komintern. Den nya ”sovjeten” i Yenan började omedelbart dela ut jord och därigenom fylla på Röda Arméns styrkor med nya soldater från bondefamiljerna.

Ny KMT/KKP-allians

1935 markerade en vändpunkt för världens kommunistpartier, när Kominterns kongress tillkännagav att folkfronter var dess nya linje. Stalin beordrade kommunistpartierna att bilda allianser med den ”liberala borgerligheten” mot fascism. I Kina innebar detta att KKP skulle alliera sig med KMT mot Japan.

Modellen för denna nya så kallade ”enhetsfront” med KMT sades vara Folkfronten i Spanien. Detta accepterades av KKP-ledarna. Mao sa öppet att ”utan samarbete med KMT kommer våra styrkor att vara otillräckliga”. I augusti 1935 krävde ett KKP-manifest en union mellan alla ”patriotiska” partier i Kina.

Från och med då dominerade anti-imperialism och nationalism KKP:s propaganda. Maos perspektiv var att revolutionens uppgift inte var ”omedelbar socialism, utan kamp för nationellt oberoende”. Men i kontrast till Spanien (där Folkfronten med Stalins stöd avväpnade arbetarna) behöll Mao kontrollen över sina egna väpnade styrkor och upprätthöll politiskt oberoende. Minnet av KKP:s underordnande under KMT 1927, och de blodiga massakrerna låg alltför nära i tiden.

Missade möjligheter

Icke desto mindre ledde KKP:s stalinistiska positioner till flera missade möjligheter. I december 1936 utbröt ett myteri på gränsen till inbördeskrig i KMT-lägret. Chang Hsueh-liang, en general i KMT och chef för 170 000 soldater, tillfångatog Chiang Kai-shek. Myteriets krav liknade KKP:s – för jordreform och en mer aggressiv strid mot imperialismen. Men Chiang räddades av KKP:s ingripande. Stalin greps av panik och tiggde om att Chang skulle skona Chiangs liv.

Stalin, som såg Chiang Kai-shek som den ende möjliga ledaren av Kina, hotade att bryta med KKP om de inte insisterade på Chiangs frigivning. Den ledande KKP-medlemmen Chou En-lai skulle komma att spela en avgörande roll i att säkra Chiangs frisläppande, i utbyte mot nya förhandlingar mellan KKP och KMT, ett villkor som Chiang naturligtvis accepterade. Dessa förhandlingar fick en mer allvarlig karaktär 1937, när Japan startade ett fullskaligt krig för att ockupera Kina. KMT visade sig oförmöget att organisera motståndet. KMT:s ställföreträdande ledare (och tidigare ledare för ”Vänster-KMT”), Wang Ching-wei, deserterade till och med för att leda den japanska ockupationsregering i Nanking som bildades 1940.

Japans brutala ockupation

Men som med alla imperialistiska ockupationer, fick Japan enorma problem med att försöka kontrollera Kina. Dess politik av ”förintelse av kommunister” och ”tre allt” (”bränn allt, döda allt, plundra allt”) skapade förstås ytterligare motstånd.

KMT hade 1937 fyra villkor för en allians med KKP: 1) Upplös Röda Armén, 2) Upplös sovjetrepubliken i Shensi och andra regioner, 3) Upphör med all kommunistisk propaganda, och 4) Överge klasskampen. KKP accepterade detta i ord.

”Sovjeterna” döptes om till ”specialregioner”, och Röda Armén blev den ”nationella revolutionära armén”. En församling från hela Kina sammankallades i maj-juni 1937, prydd med porträtt av Marx, Stalin, Mao och Chiang Kai-shek! I praktiken innebar dessa tillmötesgåenden från KKP inte mycket. Allvarligare var det faktum att KKP-trupper inte längre stod för konfiskering av jordägarnas mark och övergav sin propaganda mot KMT. Mao följde inte Stalins order att totalt kapitulera inför Chiang. KKP:s militärenheter gav inte upp vapnen och

lämnade inte tillbaka redan konfiskerad mark. Detta bevarade dess bas av stöd i ”special-regionerna”.

I verkligheten var KKP en alternativ statsapparat. Mao sa att ”KKP behåller sitt eget program och sin egen politik”. Detta var riktat både mot KMT och, indirekt, mot Stalin.

Maos inställning var att ”slutlig seger” över imperialismen var möjlig endast med ”arbetarna och bönderna” (läs: hans armé) i ledningen. Detta skulle resultera i först en lång period av kontrollerad kapitalism, följt av ”statskapitalism” och därefter en ekonomi efter modellen från Sovjetunionen.

På detta sätt kompromissade Mao mellan att instämma i Moskvas order och vad han såg som Kinas nationella intresse. Faktum är att han övertrumfades av Stalin själv i att maskera sin avvikelse från verklig marxism och, i Maos fall, till och med från Stalins ståndpunkter. Nationalism utgjorde en stor beståndsdel av både stalinism och dess maoistiska sidogren. 1943, året då Stalin avskaffade Komintern, sa en KKP-ledare, Liu Shao Chi, att Mao hade ”skapat en kinesisk eller asiatisk form av marxismen”. Redan 1936 sa Mao till Edgar Snow att ”vi kämpar absolut inte för ett befriat Kina för att överlämna det till Moskva”.

Från 1937 och framåt skickades krigsmateriel från Sovjetunionen till KMT, inte KKP. Detta hindrade inte Chiang från att se KKP som sin största fiende.

Stalin vill ha ”stabilitet” i Kina

KMT-armén höll tillbaka från stora sammandrabbningar med japanerna och attackerade vid flera tillfällen KKP-enheter. 1940 misslyckades just en sådan attack utanför Shanghai och KKP-trupper besegrade KMT-enheterna. I ett annat fall vägrade Mao att följa ordern att attackera Japans huvudstyrka, vilket skulle ha resulterat i det onödiga offrandet av hans egna trupper.

Stalins hela betoning – överlevnaden för hans egen regim, utan några revolutionära metoder – var en ständig broms på utvecklingen i Kina. I april 1941 skrev Ryssland på ett icke-angreppsavtal med Japan. KKP kritiserade det inte och var formellt bundet av detta avtal att inte attackera japanska styrkor. Men tre månader senare, när Tyskland invaderade Ryssland, beordrades KKP av Moskva att åter ta upp kampen mot Japan.

Stalins mål vid slutet av andra världskriget var att fortsätta alliansen sedan 1941 med USA-imperialismen. 1944 sa den sovjetiske utrikesministern Molotov till USA:s emissarie general Hurley att ”Ryssland stöder inte det kinesiska kommunistpartiet, vill inte ha tvister eller inbördeskrig i Kina, eftersträvar harmoniska kontakter...” (ur Fernando Claudins *Krisen i den kommunistiska rörelsen*).

Kontrollen ges till KMT

När kriget tog slut överlämnade USA:s armé makten i Kina till Chiang Kai-shek. Hans trupper transporterades via luftbroar till städerna och japanerna beordrades av general MacArthur att ge upp till Chiang istället för till Maos styrkor. Vid krigets slut hade Ryssland ockuperat Manchuriet. När Japan kapitulerade, monterade Stalins armé ner fabriker och transporterade dem till Ryssland. Kontrollen över Manchuriets viktigaste stad, Mukden, gavs till KMT.

Men KKP hade vid det laget etablerat kontroll över landsbygden i Manchuriet. För att införa arbetare och kommunister upprätthålla skenet av stöd för KKP tvingades Stalin lämna över sovjetiska vapen till KKP, som samtidigt återigen instruerades att alliera sig med KMT. Den 14 augusti 1945 signerades ”Fördraget om vänskap och allians mellan Kina och

Sovjetunionen” mellan KMT och Moskva. På basis av att Stalin undanhöll KKP stöd lovades Sovjet till och med att militärbaser som Ryssland förlorade till japanerna i kriget 1904-05 skulle återlämnas.

USA och Sovjetunionen tryckte gemensamt på för förhandlingar mellan KKP och KMT. 1945 skrev Mao dokumentet ”Om koalitionsregering” som en grund för förhandlingar. I kontrast till Stalins instruktioner, hade Mao inte för avsikt att kapitulera för KMT.

Nya världsrelationer

Andra världskriget hade förändrat världsrelationerna dramatiskt. Imperialismen hade försvagats allvarligt, medan stalinismen var starkare än någonsin. Imperialismen tvingades erkänna att Östeuropa tillhörde Stalins maktsfär. Men i andra delar av världen var kapitalisterna och deras politiker tvungna att förlita sig på att Stalin höll revolutionen i schack. USA-imperialismen drog tillbaka trupper från kriget och oroades av risken för nya utbrott av strider i Asien. Dess plan, som Stalin höll med om, var att integrera KKP-ledarna i KMT-regimen. Detta synsätt fungerade i Frankrike och Italien, där hotet om revolution hade neutraliserats med hjälp av kommunistpartierna, vilka hade lett kampen mot fascism, men nu gick in i borgerliga koalitionsregeringar.

KMT föredrog exemplet Grekland. Där besegrades de kommunistledda trupperna, med Stalins godkännande, militärt av England och inhemska kontrarevolutionära trupper. KKP accepterade dock ingen av dessa modeller, för de insåg att de skulle sluta med ett nytt 1927. Vid 1946 stod det klart att inget avtal kunde träffas och i juni startade det andra inbördeskriget. KKP bildade Folkets Befrielsearmé med 910 000 soldater.

Andra inbördeskriget 1946-49

Vid starten hade Chiang Kai-shek en förkrossande militär överlägsenhet. Han hade 500 flygplan, de flesta med piloter från USA, medan KKP inte hade några plan. Chiang hade också stridsvagnar – återigen, befrielsearmén hade inga – och tusentals USA-rådgivare och tekniker. Totalt gav USA-imperialismen sex miljarder dollar i stöd till KMT under perioden 1946-49.

Med andra ord kan inte KMT:s förlust i kriget tillskrivas militära orsaker. Deras armé fortsatte också vinna, fram till sommaren 1947. Politiskt talade dock allt mot KMT. KKP-trupperna var ryktbara för sin roll i kriget mot Japan.

Nu såg massorna hur KMT rev upp alla de sociala framgångarna i de områden KMT återintog från KKP. KMT-regeringen hölls också korrekt ansvarig för den stora svälten 1942-43, då 2 miljoner dog. Den fläckades också av den vilda korrupsionen, spekuleringen och hyperinflationen som grep Kina efter kriget.

Första året undvek KKP:s trupper öppna strider, samtidigt som de spred den agrara revolutionen på landsbygden. Med jordreformer som grund rekryterade befrielsearmén 1,6 miljoner nya soldater bara i Manchuriet. Stödet för KKP i de ”befriade områdena” var massivt, p g a jordreformen och den allmänna revolutionära förändringen av livsvillkoren. 1947 lade detta grunden för en vändpunkt i inbördeskriget – Maos bondegerillaarmé började konfrontera KMT:s styrkor. KMT kollapsade ställt inför den sociala revolution som löpte parallellt med kriget. Massdeserteringar ägde rum och hela militärenheter upplöstes. Det fanns ett enormt maktvakuum i landet. Imperialismen hade tvingats till reträtt, och inte ens USA kunde seriöst överväga en invasion. Det fanns inget kapitalistparti som kunde visa en utväg, ena landet eller lösa markfrågan. KMT var en förbrukad kraft.

Befrielsearmén tar makten

I ryska revolutionen tog arbetarklassen makten, utförde den borgerligt-demokratiska revolutionens uppgifter, och kombinerade detta med den socialistiska revolutionens uppgifter. I Kina var den enda kraften som på allvar siktade på att komma till makten Folkets Befrielsearmé.

Från 1947 och framåt tog befrielsearmén kontrollen över Manchuriet och centrala Kina, och vann stora vapenförråd från KMT. I början på 1949 kontrollerade den Peking; på våren KMT:s huvudstad Nanking och Shanghai.

På hösten var Kanton i KKP:s händer. Ironiskt nog hade Sovjet-ambassadören flytt till Kanton med KMT.

Den 1 oktober 1949 föddes Folkrepubliken Kina. Det var en armé som tog makten. Till skillnad från ryska revolutionen, fanns det inte några demokratiska arbetarråd, inga sovjeter, för diskussion, debatt och organisering av revolutionen. Viktiga strejker genomfördes 1947 och i början av 1948, som markerade början på en återuppståndelse för arbetarklassen efter nederlaget två decennier tidigare, men med befrielsearméns intåg i städerna underkuvades strejker.

Mao tvingas gå längre

Oavsett vilka teorier Mao förde fram – han talade om ett ”nytt demokratiskt” stadium mellan KMT-regimen och socialismen – tvingades han gå längre för att stanna kvar vid makten. En allians med borgerligheten eller imperialismen var omöjlig.

Men det fanns en modell till hands i form av Stalins Sovjet. Medan ryska revolutionen hade genomlidit en byråkratisk urartning, var Folkrepubliken Kina byråkratiskt förvrängd redan från början.

Maos regim genomförde jordreformen och avskaffade kapitalismen som en väg att behålla makten och kunna utveckla landet. Kinas ekonomi, efter 25 år av krig, var i ett katastrofalt skick. Industriell produktion var bara 57 procent av 1936 års nivå, 75 procent i jordbruket. Bara 10 procent av befolkningen hade gått igenom någon formell utbildning.

I december 1949 resulterade förhandlingar mellan Stalin och Mao i ett fördrag och Kina lovades viss begränsad assistans från Ryssland. I utbyte var Mao tvungen att acceptera Moskvas propaganda som gick ut på att Stalin hade deltagit i varje fas av den kinesiska revolutionen, rättat misstag etc. Det faktum att Stalin så sent som 1948 hade argumenterat för att KKP skulle upplösa sin armé skulle inte nämnas.

Koreakriget, som bröt ut i juni 1950, tvingade Mao att öka takten i den sociala förvandlingen i Kina, delvis genom att påminna om risken för en imperialistisk intervention, men också för att kvarlevorna av den gamla feodala aristokratin ökade sitt motstånd mot KKP.

Samma år, 1950, började utdelningen av stora lantegendomar. 1954 omvandlades privata jordbruk till kooperativ, vilka vid 1957 täckte 97 procent av den odlade jorden.

1952 började nationaliseringar av privata företag, och ett år senare lanserades den första femårsplanen. Koreakriget verkade också för att cementera Maos allians med Sovjetunionen, mot den gemensamma fienden USA-imperialismen.

Tillsammans lade dessa förändringar grunden för en snabb utveckling av den kinesiska ekonomin och det kinesiska samhället, trots revolutionens byråkratiska deformation med dess åtföljande problem med korruption, slöseri och vanskötsel. Ekonomin växte med 10 procent

om året på 1950-talet och industriproduktionen med 20 procent. Revolutionen och de imponerande ekonomiska resultaten gav en stark impuls till revolutioner och gerillakrig i andra delar av den koloniala världen, i Vietnam, Kuba och andra länder.

Nationella spänningar

Den nationalistiska rivaliteten som är medfödd i stalinismen ledde senare till brytningen mellan Moskva och Maos regim. Sovjetbyråkratin retade, i sitt försök att nå en överenskommelse med imperialismen, upp Peking genom att till exempel tona ner frågan om Chiang Kai-sheks regim i Taiwan – då erkänd av imperialisterna, FN etc. som den ”officiella” kinesiska regeringen.

Mao i sin tur retade upp Moskva genom att vägra att följa linjen i frågor som Kinas konflikt med den indiska regeringen – ansedd som ”progressiv” av Moskva – vilket ledde till ett gränskrig 1962.

Dessa konflikter understryker stalinismens grundläggande nationella karaktär – de härskande eliternas smala försvar av sin egen makt, prestige eller privilegier. Detta innebar att Kina och Sovjetunionen aldrig kunde ta tillvara de enorma fördelar som verkligt samarbete skulle ha inneburit.

Tillbaka till kapitalism

I avsaknad av verkligt stöd från Sovjet, gjorde Mao flera desperata försök att driva upp tempot i det kinesiska samhällets utveckling. Dessa byråkratiska äventyr – det ”Stora Språnget Framåt” i sena 1950-talet och den så kallade ”Kulturrevolutionen” på 1960-talet – slutade alla i katastrof.

Till slut kastades linjen om total självförsörjning ut av Maos efterträdare Deng Xiaoping, som istället gav sig in – försiktigt till en början – på den kapitalistiska vägen. Återigen accepterades detta stegvis och pragmatiskt av KKP-byråkratin som deras enda sätt att stanna kvar vid makten.

Men som Kinas historia på 1900-talet visar, kommer förutsättningarna som skapats av kapitalism och imperialism att utmanas av nya revolutionära kamper. Arbetarklassens medvetenhet och organisering går redan i denna riktning.